

Vejledning til forsøgsprøven i valgfaget billedkunst

Skoleåret 2015-16

*Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Februar 2016*

Indhold

Forord.....	3
Indledning.....	4
Generelt.....	4
Prøveform og -forløb.....	5
Undervisningsbeskrivelsen	7
Prøveoplæg	9
Censor	9
Hjælpemidler	9
Karaktergivning.....	10

Forord

Formålet med denne vejledning er at præcisere og uddybe de prøvekrav, der stilles i prøvebekendtgørelsen, og at tydeliggøre den sammenhæng, der er mellem prøvebekendtgørelsen og folkeskolens formål, fagformålet, kompetenceområder og kompetencemål samt den vejledende læseplan.

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 4, skal lærer og elev løbende samarbejde om fastlæggelse af målene for elevens arbejde, og undervisningsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærer og elever. Denne paragraf skal naturligvis ses i lyset af såvel den overordnede formålsbestemmelse samt formålet for faget billedkunst, kompetenceområder og kompetencemål samt færdigheds- og vidensmål.

Kravene i faget billedkunst, som de er beskrevet i Fælles Mål og prøvebekendtgørelsen er grundlaget for tilrettelæggelsen af prøven i billedkunst. Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 3, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene ved prøverne i de enkelte fag kan opfyldes.

Eleverne skal inden prøven orienteres om prøvekravene og vurderingskriterierne, og om hvordan prøvernes enkelte dele foregår.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Indledning

Prøveforberedende undervisning i valgfaget billedkunst.

Folkeskoleloven giver mulighed for at oprette valghold i billedkunst fra 7. klasse. Valgfaget kan efter ansøgning oprettes som 1-årigt prøviefag.

I henhold til forsøgsordningen for folkeskolelens prøver (2015-2017) kan en elev ved afslutningen af undervisningen indstille sig til prøve i valgfaget billedkunst.

Forsøgsprøven i billedkunst er valgfri og kan gennemføres ved afslutningen af 9. klassetrin. Indstilling til prøve træffes af eleven efter samråd med forældrene. Eleverne skal have fulgt undervisningen i et år eller i et sådant omfang, at kravene ved prøverne kan opfyldes. Det er skolens leder, der afgør, om kravene til prøven kan opfyldes. Skolen foretager indstillingen til prøven for de elever, der ønsker at aflægge prøve til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Undervisningen i valgfaget billedkunst skal bygge på fagets formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensmål og den vedtagne læseplan. I henhold til vejledningen i Fælles Mål skal undervisningen bygge på det obligatoriske forløb, men eleverne skal arbejde med mere komplekse og omfattende opgaver inden for de to kompetenceområder. Der arbejdes praktisk og teoretisk, og eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen, der tager udgangspunkt i fagets indhold og perspektiveres i forhold til elevernes erhvervede visuelle kompetencer.

Generelt

Prøven tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til Fælles Mål 2014.

Den lærer, der er ansvarlig for undervisningen, er eksaminator ved prøven.

Det er et krav, at eleven bliver gjort bekendt med de praktiske og proceduremæssige forhold vedrørende prøven, blandt andet prøvetidspunkter, frist for tilmelding og betingelser for at deltage. Endvidere skal skolens leder sørge for, at eleven bliver bekendt med regler om udeblivelse fra prøven, anvendelse af hjælpemidler, konsekvenser af at komme for sent samt klageprocedure og klagefrister.

Prøven er offentlig. Skolens leder kan fravige denne bestemmelse, hvis der foreligger særlige omstændigheder, herunder hensynet til den enkelte elev. Det er således vigtigt, at eleverne under prøven har de optimale muligheder for at løse opgaven.

Prøveform og -forløb

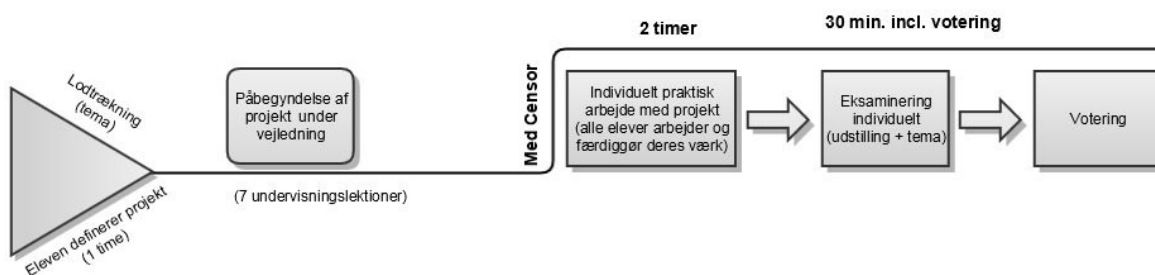
Prøven er en individuel praktisk/mundtlig prøve bestående af følgende centrale elementer:

- Et lodtrækningselement, hvor eleven trækker et tema og planlægger en arbejdsproces hertil (1 time (å 60 min.))
- En arbejdsproces indeholdende op til 7 undervisningslektioner (å 45 min.)
- En overvejende praktisk del på to timer (å 60 min.), hvor alle elever arbejder med deres værk og undervejs stilles enkelte spørgsmål i relation til den praktiske udførelse
- En mundtlig del, hvor hver elev eksamineres i 30 min. (incl. votering)

Under pkt. B planlægger og påbegynder eleven sit værk med vejledning af læreren. Eleven kuraterer endvidere sin årsudstilling. Eleven må gerne arbejde på både værk og udstilling i sin fritid, såfremt mulighederne herfor er til stede. Eleverne færdiggør i pkt. C et værk på baggrund af det tema, som den enkelte har trukket (under pkt. A.) Eleven sikrer sig endvidere under pkt. C, at årsudstillingen er klargjort til pkt. D. Der kan maksimalt være 8 elever, som arbejder samtidig under pkt. C.

Censor er til stede under både pkt. C og D.

Prøveforløbet fremgår af følgende figur:

Det er vigtigt at holde sig for øje, at prøverne skal tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til væsentlige mål og krav, som er beskrevet i Fælles Mål. Det vil sige, at eleverne skal prøves i forhold til de kompetencemål samt færdigheds- og vidensmål, som er gældende for faget.

Forsøgsprøven i billedkunst er opdelt i følgende faser:

- Tilmelding til prøven: Skolen meddeler Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, hvilke hold/elever, der ønsker at aflægge prøve.
- Forberedelse af prøven: Læreren udarbejder prøveoplægget og skriver undervisningsbeskrivelsen.
- Information til censor: Undervisningsbeskrivelsen, prøveoplægget og praktiske forhold ved prøveafholdelsen sendes til censor, så det er censor i hænde senest 14 kalenderdage forud for lodtrækningselementet (pkt A).
- Prøvens start: Hver elev trækker et tema og påbegynder arbejdsprocessen (pkt. A+B).
- Prøvens overvejende praktiske del (pkt C): Censor er til stede, mens eleverne færdiggør deres værk.
- Prøvens mundtlige del: Hver elev eksamineres, og der voteres afslutningsvis (pkt. D). I forbindelse med forsøgsprøven kan med fordel afsættes 10-15 min. pr. elev til votering.

7. Meddelelse til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. Blanket med karakterliste indberettes til ministeriet.

Når prøven starter, får de elever på valgholdet, som skal til prøve, lov til at trække et tema.

Eksaminanderne arbejder nu med prøvematerialet som led i deres almindelige undervisning frem mod pkt. C. Planlægningselementet i pkt A handler om, at eleverne skal brainstorme over ideer til, hvordan de vil arbejde med deres tema. De har mulighed for at sparre med andre elever og læreren. Under planlægningsdelen (pkt. A) og arbejdsprocessen (pkt B) har eleverne mulighed for lærervejledning. Eleverne arbejder individuelt under pkt. B.

Det er en god idé, at læreren registrerer, på hvilken måde eleverne, som går til prøve, arbejder og griber tingene an. Læreren kan med fordel gøre notater på et vurderingsark, der er udarbejdet til netop dette formål.

Under pkt. C og D er censor til stede. Ligesom der i prøvens første timer (pkt. A og B) foregår en almindelig samtale om arbejdet, skal en sådan samtale mellem elev, lærer og evt. censor naturligt fortsætte under pkt. C.

Det er vigtigt, at eleverne ikke bliver færdige med deres produkter i løbet af pkt. B, da færdiggørelsen skal finde sted i løbet af pkt. C.

Under pkt. D skal eleven:

- Fremhæve et værk fra udstillingen og præsentere dette. Eksaminator stiller spørgsmål hertil og evt. i forhold til hele udstillingen.
- Forklare og begrunde valg af fremgangsmåde og i det hele taget præsentere værket, som knytter sig til det lodtrukne tema (under pkt. A). Eksaminator stiller uddybende spørgsmål hertil.

Censor og eksaminator skal gøre notater om præstationen og karakterfastsættelsen til personlig brug i tilfælde af udarbejdelse af en udtalelse i en eventuel klagesag. Disse notater skal opbevares i et år.

Når hver elev har fået sin bedømmelse i form af en talkarakter, er prøven afsluttet. For elevens skyld kan det være fint, hvis lærer og censor mundtligt begrundet karakterfastsættelsen. Dette er dog ikke et krav. Vær opmærksom på, at der kun opereres med rene karakterer. Dette må en eventuel mundtlig begrundelse bygge på. Eleven har fået rent den ene eller den anden karakter.

Af hensyn til lærers og censors videre virke vil det som regel være gavnligt at sætte sig sammen og evaluere forløbet, når den sidste elev er gået. Her kan forløbet tales igennem, og erfaringer fra dagen kan være udbytterige for begge parter i fremtiden. Denne afsluttende samtale er vigtig i forhold til udvikling af undervisningen og prøven i billedkunst.

Undervisningsbeskrivelsen

Undervisningsbeskrivelsen skal – sammen med prøveopgaven – sendes til censor, så denne modtager materialet senest 14 kalenderdage før eleverne trækker deres tema. Kopi af undervisningsbeskrivelsen skal ligeledes udleveres til eleverne, så de er bekendte med, hvilket stof, der er opgivet til prøven.

En fyldestgørende og korrekt udfyldt undervisningsbeskrivelse er et særdeles væsentligt materiale, for at censor kan få indblik i, hvilket fagligt stof der har været arbejdet med i undervisningen. Desuden er den et vigtigt redskab for censor i forbindelse med vurdering af elevens præstation samt for læreren, når denne skal formulere prøveoplæg.

I undervisningsbeskrivelsen eller på et medfølgende ark til censor noteres oplysninger om

- klasse/hold
- antal elever til prøven
- datoer for, hvilke timer i undervisningstiden der anvendes til prøveafvikling.
- dato og tidspunkt for den del af prøveafholdelsen, hvor censor er til stede.

Umiddelbart efter censor har modtaget disse oplysninger, skal censor og lærer drøfte prøveafleggelsen, opgaven og eventuelle tvivlsspørgsmål. Det er censor, som tager kontakt til læreren, og det er derfor hensigtsmæssigt, at læreren skriver et følgebrev med træffetid på skolen og eventuelt privat telefonnummer.

Kravet til undervisningsbeskrivelsen er, at den skal indeholde oplysninger om undervisningen inden for hvert af de to kompetenceområder:

- Billedkommunikation
- Billedanalyse

Desuden anføres oplysninger om:

- Organisationsform
- Rammer

Beskrivelsen af organisationsform skal vise, hvorledes undervisningen har været planlagt, og hvordan man har arbejdet. Har det primært været individuelt arbejde med fælles oplæg, eller har det været fælles projekter med individuelle løsninger? En beskrivelse kunne for eksempel se sådan ud:

“Til hvert forløb har der været et fælles inspirationsoplæg og information samt eventuelle mindre “teknikkurser”. Eleverne har skitseret deres ideer, eksperimenteret med små modeller, afprøvet dem og derefter valgt materiale og den endelige form. Alt efter temaet/området har eleverne arbejdet i fællesskab eller helt individuelt. Hvert område/tema har haft en fælles afslutning i form af udstilling og fremlæggelse af produktet”.

Det er vigtigt at supplere undervisningsbeskrivelsen med en rammebeskrivelse for den daglige undervisning. Har det været et semesterdelt forløb med skiftende elever, har det været projektorienteret undervisning, har holdet i perioder deltaget i tværgående emner og projekter, og er der nogle fysiske eller økonomiske rammer, der har haft afgørende betydning for undervisningens gennemførelse? Elevsammensætningen og holdstørrelsen kan i særlige tilfælde være på sin plads at nævne.

Ovenstående skal ses som deleksempler på en undervisningsbeskrivelse. Der er ingen bestemt måde eller rækkefølge at skrive på, og det kan være hensigtsmæssigt at beskrive hvert fagligt område eller undervisningsperiode for sig. Det vigtigste er, at det samlet set giver et billede af, hvad undervisningen har indeholdt, og hvordan der er arbejdet.

Anvendt praksis med en løbende evaluering kan ofte være en god hjælp til udarbejdelsen af undervisningsbeskrivelsen. Er det portfoliomethoden, som er udgangspunktet for at foretage evaluering af de forskellige læringsforløb, vil læreren og eleverne have et brugbart materiale (fx skitser, billeder og produkter), der tydeliggør, hvad der har været arbejdet med.

Prøveoplæg

Temaerne skal udarbejdes af læreren, så flere af fagets områder inddrages. Der skal oprettes min. 3 temaer. Hvert tema må dog maksimalt kunne udtrækkes 3 gange. Temaerne kan evt. være undertemaer til et større fælles tema, men det er væsentligt at temaerne eller evt. undertemaerne er så brede, at eleven har mulighed for at arbejde frit indenfor det tema, som er trukket. Temaerne kan fx være 'Stemninger' eller 'København set med mine øjne'.

Lodtrækningen går ikke på demonstrering af eksakte færdigheder og teknikker, men på et tema, hvor eleven prøves i anvendelse af kompetenceområderne i en konkret sammenhæng og i evnen til at formidle kunstnerisk i henhold hertil. Eleverne må ikke have kendskab til temaerne, som indgår i lodtrækningen. Eleverne kan imidlertid have kendskab til et større tema hvortil undertemaerne så udgør de temaer, som eleverne kan trække. Et sådant større tema kan evt. være fastlagt i fællesskab med eleverne eller på anden måde have indgået i undervisningen.

Prøveoplægget skal stille krav og udfordre, og det skal give eleven mulighed for at anvende kompetencer inden for begge kompetenceområder.

Censor

Prøveoplægget samt en kopi af undervisningsbeskrivelsen skal sendes til censor, så materialet er vedkommende i hænde senest 14 kalenderdage før eleven trækker deres temaer.

Et medfølgende brev med blandt andet kontaktoplysninger på læreren er nyttigt for censor, da det er denne, der skal tage kontakt til læreren for en drøftelse af prøvens gennemførelse, så eventuelle tvivls spørgsmål kan være afklaret inden prøvens start.

Denne drøftelse er meget værdifuld. Alle relevante forhold vedr. gennemførelsen af prøven, herunder antal af elever per prøvegang, tidsplan, m.m. vil være vigtigt at få afklaret. Det vil yderligere være oplagt, at læreren orienterer om temaernes sammenhæng med undervisningsbeskrivelsen og den daglige undervisning.

Hjælpemidler

Under hele prøven må eleverne medbringe og benytte alle hjælpemidler i form af fagbøger, teknisk udstyr m.m.

Det er også tilladt at benytte internetbaserede hjælpemidler til prøven. Eleverne kan fx bruge internettet til at få adgang til egne noter, fakta, digitale programmer mv. Det er dog ikke tilladt at kommunikere utilsigtet via sociale medier. Eleverne skal forud for prøven informeres grundigt om såvel reglerne for brugen af internettet som konsekvenserne af snyd under prøverne. Adgangen til internettet forudsætter, at skolelederen gennem tilsyn og it-foranstaltninger sikrer, at eleverne ikke overtræder reglerne.

Karaktergivning

Formålet med prøven, som er reguleret i prøvebekendtgørelsen, er at dokumentere, i hvilken grad eksaminanden opfylder de mål og krav, der er fastsat for faget. Der prøves i elevernes kompetencer i henhold til Fælles Mål.

Karakteristik af den fremragende præstation (12)

Præstationen er fremragende, når:

- Årsudstillingen er repræsentativ og fremstår sikkert gennemarbejdet og velgennemtænkt.
- Eleven arbejder med velvalgte teknikker på en overbevisende måde
- Der er tydelig sammenhæng mellem prøveoplægget, elevens skitserede ide, arbejdets planlægning og selve værkets udformning og budskab
- Eleven udviser stor bredde i fantasi og evne til at eksperimentere
- Værket fremstår med ingen eller få uvæsentlige mangler, har et personligt udtryk og signalerer sikkerhed i komposition og billedmæssige virkemidler
- Opgaven er løst på fremragende vis, og elevens teoretiske overvejelser, såvel under arbejdsprocessen som i den afsluttende formidling, leveres med overbevisning.

Karakteristik af den gode præstation (7)

Præstationen er god, når:

- Årsudstillingen er repræsentativ og fremstår velgennemtænkt og gennemarbejdet på en tilfredsstillende måde.
- Eleven arbejder med udvalgte teknikker på en nogenlunde velovervejede måde
- Der i store træk er sammenhæng mellem prøveoplægget, processens faser og selve værkets udformning og budskab, men kortere perioder med usikkerhed kan forekomme undervejs
- Eleven udviser en rimelig bredde i fantasi og evne til at eksperimentere
- Værket fremstår som færdigt – eller stort set færdigt – og signalerer et vist personligt udtryk, med nogen sikkerhed i komposition og billedmæssige virkemidler
- Opgaven alt i alt vurderes til at være løst på en god måde, men med en del mangler. Hertil kommer, at elevens teoretiske overvejelser såvel under arbejdsprocessen, som i den afsluttende formidling, fremstår tøvende og til dels ustruktureret.

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2)

Præstationen er tilstrækkelig, når:

- Årsudstillingen fremstår gennemtænkt og gennemarbejdet på en netop acceptabel måde.
- Eleven arbejder med udvalgte teknikker på en netop acceptabel måde
- Der er delvis sammenhæng mellem prøveoplægget, processens faser og selve værkets udformning og budskab
- Eleven udviser få eksempler på brug af fantasi og evne til at eksperimentere
- Værket fremstår færdigt – eller delvist færdigt – men med ringe fantasi og håndværksmæssig udførelse
- Det vurderes, at eleven kender til enkle billedmæssige virkemidler men tydeligvis mangler et mere sammenhængende overblik. Hertil kommer, at elevens teoretiske overvejelser gennem det samlede forløb er meget begrænsede.